

SHARQSHUNOSILK
ВОСТОКОВЕДЕНИЕ
ORIENTAL STUDIES

1

2025

ILMIY JURNAL
ISSN 2181-8096

SHARQSHUNOSLIK ВОСТОКОВЕДЕНИЕ ORIENTAL STUDIES

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ТАШКЕНТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

SCIENTIFIC JOURNAL OF THE TASHKENT STATE UNIVERSITY
OF ORIENTAL STUDIES

№ 1, 2025

MUNDARIJA / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ADABIYOTSHUNOSLIK// ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ // LITERATURE

<i>Abdurashidova N.</i> Yangi davr Vyetnam hikoyanavisligining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari	3
<i>Abduvaxidov A.</i> Sarvepalli Radhakrishnaning falsafiy-teologik qarashlari	16
<i>Ashurova M.</i> Xitoy adabiyotida esse janrining paydo bo‘lishi va taraqqiyoti	29

TILSHUNOSLIK VA TARJIMASHUNOSLIK // ЯЗЫКОЗНАНИЕ И ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ // LINGUISTICS AND STUDY OF TRANSLATION

<i>Закурова У.</i> Англицизмы в лингвистической литературе языка урду	40
<i>Tursunbayeva Z.</i> Tarixiy asarlar tarjimasida o‘lchov birliklarining ifodalanishi	51
<i>Karimova X.</i> Overview and thinking on the development of modern chinese terminology ..	63
<i>Yusupova G.</i> Koreys va o‘zbek lingvomadaniyatida xayrlashish nutq aktining ifodalanishi	79
<i>Fatxutdinova I.</i> Tarjimada semantik ekvivalentlik darajasining ahamiyati	92
<i>Fayzullayeva M.</i> Xitoy tilida gastronomik metaforalarning klassifikatsiyasi	103
<i>Ismoilova F.</i> Ingliz olam milliy lisoniy manzarasida islomiy istilohlar tarjimasi	115

MANBASHUNOSLIK VA TARIXSHUNOSLIK // ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ И ИСТОРИОГРАФИЯ // SOURCE STUDIES AND HISTORIOGRAPHY

<i>Turdiyeva D.</i> Zamonaviy diniy jarayonlar va yangi diniy oqimlar	125
<i>Ergashev J.</i> Qadimgi turk davlatchiligida “Kichik xoqonlar” boshqaruv institutining shakllanishi va rivojlanishi	137

XALQARO MUNOSABATLAR VA SIYOSAT // МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И ПОЛИТИКА // INTERNATIONAL RELATIONS AND POLITICS

<i>Xodjimuratova D.</i> Eron siyosiy tizimida teokratik institutlarning o‘rni	146
<i>Shukurov A.</i> O‘zbekiston respublikasi va Saudiya arabistoni o‘rtasidagi hamkorlikning yangi bosqichi va rivojlanish istiqbollari	162
<i>To‘ychiyeva R.</i> Yangi davrda Hindiston-yaqin sharq aloqalari: energetik hamkorlik va geosiyosiy dinamika	175

FALSAFA // ФИЛОСОФИЯ // PHILOSOPHY

<i>Иззетова Э.</i> Парадигма постконфуцианства Фэн Юланя в контексте философского дискурса	187
<i>Soysal D.</i> Magtymguly Pyragy’s Philosophy and Its Relevance to International Relations ..	200
<i>Ikramova I, Rashidova X.</i> Ibn tufayl “Hayy ibn yaqzon” asarining ontologik va gnoseologik jihatlarini tahlili	209

10. Nasirova, S. A., Hashimova, S. A., & Rikhsieva, G. S. (2021). The influence of the political system of China on the formation of social and political terminology. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(04), 10–17.
11. Nasirova, S. A. Principles for translating vocabulary with background information. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*. 2.07 (2022): 82-87
12. Очиров О.Р. Вопросы китайского терминоведения: от традиции упорядочения названий к современной теории. *Китай* 2015: 192-199
13. 王琪. 国际术语组织 Infoterm、TermNet 的术语规划及 启示[J]. *中国科技术语*, 2020 年:11-15.
14. 王 琪. 中国术语事业发展概况及思考[J]. *中国科技术语*, 2021 年:3-7.
15. 刘和平, 许明. 国外术语工作及术语立法状况[C]. 北 京:商务印书馆, 2017 年:1-129.
16. 朱建平, 王永炎. 加强中国术语学学科建设之我见 [J]. *科技术语研究*, 2005 年:16-19.
17. 刘青. 开展术语学学科建设, 促进科技名词工作可持续发展[J]. *中国科技术语*, 2010 年:5-7.

KOREYS VA O‘ZBEK LINGVOMADANIYATIDA XAYRLASHISH NUTQ AKTINING IFODALANISHI

GULCHEXRA YUSUPOVA

Koreyashunoslik oliy maktabi dots.v.b., PhD, TDSHU

Annotatsiya. *Muomalaning turli formalari milliy o‘ziga xoslikka egaligi uchun chet tilida gapirilganda, faqat tilning o‘ziga xos an‘anaviy xususiyatlari – fonetik, leksik, grammatik jihatlarini to‘g‘ri talqin qilish bilan chegaralanmay, shu xalq uchun milliy nutq odatini ham bilish kerak. Muomala jarayoni nutqning mazmuni bilan chegaralanmaydi, ba‘zan informatsiyaning juda ko‘p qismi suhbatdoshlarning milliy odatlariga xos bo‘lgan paralingvistik vositalar, shuningdek, milliy-maishiy aloqa vositalari bilan beriladi. Bu tildan tashqari bo‘lgan vositalar shu millatga sezilmaydi, ular hatto boshqa chet tilida gaplashganda ham o‘z tiliga mansub mana shu vositalarni beixtiyor tarzda qo‘llaydilar. Ma‘lum millatga tegishli me‘yorning buzilishi tez ko‘zga tashlanib, ancha noqulaylik ham tug‘dirishi mumkin. Mazkur maqolada bugungi koreys va o‘zbek lingvomadaniyatida xayrlashish nutq aktining ifodalanishi, farqliklari, o‘xshash tomonlari kabi masalalarni yoritish ko‘zda tutilgan. Koreys va o‘zbek tillaridagi nutqiy etiket birliklarining qurilish modeliga tavsif berilib, muloqot jarayonidagi sarmahsul qoliqlar aniqlangan, ulardagi universalisiya, unikalialar hamda differensiyalar ochib berilgan; verbal va noverbal muloqotdagi xayrlashish vaziyatiga ijtimoiy omillarning ta‘siri masalasi baholanib, bunda ko‘zlangan kommunikativ maqsadga erishishda muloqot zamon, joyi, muhiti, suhbatdoshning yoshi, mavqeyi*

hamda gender kabi omillarning muhimligi isbotlangan; koreys va o'zbek muloqot jarayonida nutqiy etiket birliklarining qo'llanish darajasi urf-odat, madaniyat va milliy-me'yoriy mezonlar asosida ochib berilib, har bir ijtimoiy guruhning o'ziga xos me'yoriy nutqiy etiket birliklaridan foydalanishi aniqlangan; koreys va o'zbek nutqiy etiketi jamiyatdagi iyerarxik munosabatlarga, katta-kichiklik sharti va axloqiy mezonlarga asoslanishiga doir xulosalarga kelingan.

Kalit so'zlar: muomala, nutq, odob-axloq, etiket, qoida, madaniyat, qolip, munosabat.

Аннотация. Различные формы общения, обладая национальной специфичностью, требуют не только правильного понимания традиционных особенностей языка – фонетических, лексических и грамматических аспектов, но и знания национальных речевых обычаев данного народа, когда речь идет на иностранном языке. Процесс общения не ограничивается только содержанием речи; зачастую значительная часть информации передается с помощью паралингвистических средств, свойственных национальным обычаям собеседников, а также средствами повседневной коммуникации. Эти средства, не относящиеся к языку, незаметны для представителя данной нации, и даже при общении на другом иностранном языке они невольно используют эти средства, характерные для их языка. Нарушение нормы, присущей определенному народу, быстро становится заметным и может вызвать значительные неудобства. В данной статье рассматривается выражение акта прощания в современной корейской и узбекской лингвокультуре, их различия и сходства. В статье рассматривается модель построения речевых этикетных единиц в корейском и узбекском языках. Описание включает определение продуктивных шаблонов в процессе общения, выделение универсальность, уникальность и дифференция в этих шаблонах. Оценен социальный фактор влияния на ситуацию прощания в вербальном и невербальном общении. Доказано, что для достижения коммуникативной цели важную роль играют такие факторы, как время, место, среда общения, возраст, статус и гендер собеседника. Проанализирован уровень применения речевых этикетных единиц в корейском и узбекском общении на основе традиций, культуры и национальных нормативных критериев, выявлено, что каждая социальная группа использует свои специфические нормативные речевые этикетные единицы. Сделаны выводы о том, что корейский и узбекский речевой этикет основаны на иерархических отношениях в обществе, условиях старшинства и моральных нормах.

Ключевые слова: общение, речь, этикет, норма, культура, шаблон, отношение.

Annotation. The different forms of communication, due to their national specificity, are not limited to the correct interpretation of the language's inherent traditional characteristics – phonetic, lexical, and grammatical aspects – when spoken in a foreign language. One must also understand the national speech customs of the people. The communication process is not limited to the content of speech; sometimes a large portion of the information is conveyed through paralinguistic means, which are specific to the national customs of the interlocutors, as well as national everyday communication tools. These non-verbal means are not perceived as foreign to the people, and they even use

these tools subconsciously when speaking in another foreign language. A violation of the norms specific to a certain nation can quickly become noticeable and cause considerable discomfort. This article aims to highlight the expression of the act of farewells in contemporary Korean and Uzbek linguoculture, addressing their differences, similarities, and related issues. The article examines the model of constructing speech etiquette units in the Korean and Uzbek languages. The description includes the definition of productive patterns in communication, highlighting their universality, uniqueness, and differentiation. The social factor influencing the situation of farewells in verbal and non-verbal communication is evaluated. It is proven that achieving a communicative goal is significantly influenced by factors such as time, place, communication environment, age, status, and gender of the interlocutor. The level of application of speech etiquette units in Korean and Uzbek communication, based on traditions, culture, and national normative criteria, is analyzed. It is found that each social group uses its specific normative speech etiquette units. The conclusions indicate that Korean and Uzbek speech etiquette are based on hierarchical relationships in society, seniority conditions, and moral norms.

Keywords: communication, speech, etiquette, manners, rule, culture, stereotype, relationship.

KIRISH. Nutq aklari universal etiketning muhim tarkibiy qismlari sanaladi. Ma'lumki, "etiket – axloqiy madaniyatda yaqqol ko'zga tashlanadigan munosabatlarning ko'rinishlaridan biri (Yusupova, 2022, b. 290). Nutqiy etiket bu – til harakatlarini bajarishda odob-axloq qoidalariga rioya qilish, lekin til harakatining samaradorligini maksimal darajada saqlab qolishdir. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, maqsad – nutq me'yori va vaziyatga mos keladigan holda adresat va adresantning ham qulaylikni his qilishidir (National Language Textbook Compilation Committee (Ed.), 1997, p. 247). Shuningdek, nutqiy etiket ham madaniy universal, ham madaniy individual xususiyatlarga ega. Bir lisoniy hamjamiyat ega bo'lgan madaniy individual nutqiy etiket qoidalarini tushunish bu tilni egallashning eng muhim qismlaridan biridir (Kim Seonghwan, 2002, p.16).

Ko'rinadiki, koreys tilshunosligida nutqiy etiket tushunchasi odamlar o'rtasida do'stona munosabatlarni shakllantirish va saqlash uchun kundalik hayotda suhbatdosh bilan xushmuomala bo'lish va vaziyatga mos ravishda to'g'ri ifodalarni tanlab qo'llashni anglatadi. Ular orasida nutqiy etiketning vazifasi odamlar til orqali ijtimoiy munosabatlar o'rnatishi va boshqa odob-axloq qoidalarining asosi bo'lishi e'tiborga sazovordir.

Nutqiy etiket formulalari nutqni yaratish jarayonida so'zlovchi tomonidan hosil qilinmaydi, balki u tomonidan tayyor qoliplar sifatida qayta yaratiladi. Shuning uchun ham tilshunoslikda nutqiy etiket birliklari "nutqiy etiket qoliplari", "turg'un muloqot qoliplari", "nutq andozalari", "bog'langan ifodalar", "qolip iboralar", "nutq klishe'lari" va h.k. deb ham ataladi.

TADQIQOT USULLARI. Maqolada tavsiflash, qiyoslash metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning obyekti sifatida nutqiy etiket birliklari ishtirok etgan

koreys va o'zbek tillaridagi badiiy asarlar va turli ijtimoiy guruh vakillarining jonli nutqi tanlangan.

NATIJALAR. Kishilar muayyan tilda muloqot qilar ekan, ularning milliy xarakteri, mentaliteti, yashash tarzi, urf-odat va an'analari asosida har bir xalqning o'ziga xos nutqiy etiket qoliplari yuzaga keladi. Ko'rinadiki, nutqiy etiket qoliplarining shakllanish jarayoni ijtimoiy, madaniy omillarga bog'liq bo'lgani uchun ham har qanday millatning nutqiy faoliyati boshqa millat vakilining nutqiy faoliyati bilan o'zaro qiyoslab o'rganilganda, ulardagi xarakterli belgilar to'raligicha namoyon bo'ladi. Shu bois ham mazkur tadqiqotimizda koreys va o'zbek nutqiy etiketlarini o'zaro qiyoslab ulardagi umumiy va o'ziga xos, farqli jihatlarni ko'rsatish maqsad qilib olingan.

MUHOKAMA. Aksariyat tadqiqotchilarning fikricha, "salomlashish va xayrlashish odati ijtimoiy hayotdagi tartib-qoidalar barqarorligi, kishilar o'rtasidagi yaxshi munosabatlarni saqlab qolishga va ularni mustahkamlashga qaratilgan ijtimoiy xatti-harakatlardir. Umumiy yoki muayyan vaziyatda uchrashganda yoki xayrlashayotganda do'stona munosabatlarni saqlab qolish maqsadida xushmuomalalikni ifodalovchi maxsus so'zlar aytiladi" (Park Youngsoon, 2003, p.13-14).

Nutqiy odatning har qaysi vaziyatida ma'lum millat urf-odatlari, tiliga mansub bo'lgan maxsus turg'un formulalar xizmat qiladi, bu aloqa vositasi hisoblanadi. Jumladan, o'zbeklarda "Xayrlashuv" vaziyatida "Xayr", "Bo'pti", "Yaxshi qoling" /jo'novchi/, "Yaxshi boring" /kuzatuvchi/, "...ga salom ayting" kabi birliklar bilan birga diniy e'tiqodlar natijasida "Xudoga topshirdim" tarzida maxsus jumlar ham yuzaga kelgan (Iskandarova, 1993, b. 40-41).

Koreys xalqi xayrlashayotganda, odatda, 안녕히 가세요 [annyeonghi gaseyo] "Yaxshi boring" deb xayrlashadi, lekin quyida berilgan iboralar *bo'sh nutq etiketi ifodasi* (빈말 인사 표현 [binmal insa pyohyeon]) bo'lib, u suhbatdosh bilan keyinroq ko'rishish istagini bildiradi. Jumladan, 나중에 (다음에) 뵈겠습니다 [najunge (daeume) boepgetseumnida] "Keyinroq ko'rishamiz"; 나중에 전화할게 [najunge jeonhwahalge] / 다음에 연락드릴게요 [daeume yeollakdeurilgeyo] "Keyinroq qo'ng'iroq qilaman"; 나중에 밥 한번 먹자 [najunge bap hanbeon meokja] "Keyinroq bir ovqatlanaylik" / 나중에 술 한 잔 하자 [najunge sul han jan haja] "Keyinroq bir ryumkadan ichaylik" kabi iboralar tez-tez qo'shimcha qilinadi. Bunday xushmuomalalikni bildiruvchi iboralar, albatta, suhbatdosh bilan keyinroq bog'lanish yoki ovqatlanish uchun emas, balki yaqinlikni ifodalash uchun ishlatiladigan bo'sh nutq etiketi ifodalaridir (Moon Geumhyeon, 2009, p. 4).

"Xayrlashish" vaziyatida makon omili muhim ahamiyat kasb etadi. Xayrlashishni makon omiliga ko'ra quyidagi turlarga ajratish mumkin:

1) turli uchrashuv, mehmondorchilik va h.k.larda xayrlashish; 2) ish joyida xayrlashish; 3) uyda oila a'zolari bilan xayrlashish; 4) restoran, kafeda xayrlashish; 5) ko'chada xayrlashish; 6) kasalxona yoki kasal ziyoratida xayrlashish; 7) yo'l, safar oldidan xayrlashish.

1. Turli uchrashuv, mehmondorchilik va h.k.larda xayrlashish. Koreys va o'zbek madaniyatlarida turli uchrashuvlar, marosimlar, mehmondorchilik, uyga mehmon kelganda va hokazo vaziyatlarda o'ziga xos xayrlashish iboralaridan foydalaniladi. Koreys muloqotining "Xayrlashish" vaziyatida ham xuddi "Salomlashish" vaziyatida qo'llaniladigan 안녕 [annyeong] (tinchlik va osoyishtalik) so'zidan hosil qilingan 안녕히 가십시오 [annyeonghi gasipsio], 안녕히 가세요 [annyeonghi gaseyo] "Yaxshi boring" birikmalaridan, shuningdek, 안녕 [annyeong] "Xayr" so'zining o'zidan ham foydalaniladi.

Koreys nutqiy etiketida standart va rasmiy vaziyatlarda xayrlashishning 안녕히 가세요 [annyeonghi gaseyo] qolipidan, yanada rasmiyroq vaziyatlarda esa hurmat darajasi yuqori bo'lgan 안녕히 가십시오 [annyeonghi gasipsio] qolipidan foydalaniladi. 안녕히 가십시오 [annyeonghi gasipsio] hurmat-e'tiborga sazovor, yoshi ulug', mansabi yuqori shaxslarga nisbatan qo'llaniladi. Umuman, har ikkala ibora ham, odatda, kuzatuvchining nutqida ishlatiladi. Jo'novchi shaxs esa ularga javoban 안녕히 계세요 [annyeonghi gyeseyo] va 안녕히 계십시오 [annyeonghi gyesipsio] iboralarini qo'llaydi. Misollarga e'tibor qaratamiz:

그런 속삭임속에서, 나는 밖으로 나오면서 은근히 한마디를 기다리고 있었다. 그러나 결국 "안녕히 가십시오"는 나오지 않고 말았다. 그것이 서울과의 차이점이었다 (Kim Seungok, 1964, p.4).

Shunday shivir-shivirlar orasida men tashqariga chiqqanimda jimgina bir so'z kutdim. Biroq, oxirida bir og'iz "Yaxshi boring" ham deyishmadi. Bu yerning Seuldan farqi shu edi.

O'zbek muloqotida, odatda, kuzatayotgan shaxs jo'nayotgan kishiga yoki mehmonga "Xayr", "Xayr, yaxshi boring", "Yaxshi boring", "Mayli, yaxshi yetib oling" va h.k. iboralarni qo'llab xayrlashadi. Bunga javoban jo'novchi shaxs "Xayr", "Yaxshi qoling", "Mayli, yaxshi qoling" deb xayrlashadi. Masalan:

Sanobar ularni eshikkacha kuzatadi. Katta sovchi chiqadi, kichik sovchi Sanobarga shubha bilan qaraydi.

SANOBAR: – **Xayr, yaxshi boringlar** (A'zam, 2010, b. 191).

Aytilganlar bilan birga, "Xayrlashish" vaziyatida to'satdan, birdaniga vidolashib ketib qolish hurmatsizlik hisoblanadi. Shuning uchun bunday vaziyatlarda manzirat qilinib, "bo'sh nutq etiketi ifodalari"dan, ya'ni "xayrlashuv kalitlari"dan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Koreys nutqiy etiketida ayniqsa, mehmondorchilikdan so'ng 초대해줘서 고마워요 [chodaehaejwoseo

gomawoyo] “Taklif qilganingiz uchun rahmat”; 환상적인 파티였어요, 고마워요 [hwansangjeogin patiyeosseoyo, gomawoyo] “Ajoyib o‘tirish uchun rahmat”; 오늘 정말 즐거웠어요 [oneul jeongmal jeulgeowosseoyo] “Bugun haqiqatan yaxshi o‘tirdik”; 저는 지금 가는게 좋겠어요 [jeoneun jigeum ganeunge jokesseoyo] “Men endi ketsam yaxshi bo‘lardi”; 지금 가야 해요 [jigeum gayahaeyo] “Men endi ketishim kerak”; 너무 늦어서 가야 할 것 같아요 [neomu neujeoseo gayahalgeot gatayo] “Juda kech bo‘lib qoldi, endi men ham boray”; 또 올게요 [tto olgeyo] “Yana kelaman” singari manzirat iboralarining qo‘llanilishi ko‘p kuzatiladi.

“리안, 나는 가야 해요.” 고사 지내듯 그릇 앞에 무릎 꿇고 앉은 가람이 천천히 일어섰다 (Eun Hwa-seong, 2022, p.133). [“Rian, naneun gaya haeyo.” Gosa jinaeudeut geureut ape mureup kkulko anjeun garami cheoncheonhi ireoseotda.]

– Rian, **endi men boray.**

Idish-tovoq oldida duo qilayotgandek tiz cho‘kib o‘tirgan Garam sekin o‘rnidan turdi.

Shuni alohida qayd etish joizki, Koreyada ish, tadbir, uchrashuv, mehmondorchilik va h.k.larda yosh jihatdan kichik bo‘lganlarning katta yoshli kishilardan oldinroq ketishi nojoiz hisoblanadi (masalan, xodimlar, albatta, rahbarning ketishini kutishlari va shundan keyingina ish joyini tark etishlari mumkin). Ammo ketish zarurati bo‘lgan vaziyatlarda 먼저 가겠습니다 [meonjeo gagetseumnida]; 먼저 갈게요 / 가볼게요 [meonjeo galgeyo/ gabolgeyo]; 먼저 갈게 [meonjeo galge] kabi iboralar ishlatiladi. Mazkur xayrlashuv iborasini so‘zma-so‘z “Men [sizdan] oldinroq ketaman” tarzida tarjima qilish mumkin. G‘arb madaniyati vakillari uchun mutlaqo tushunarsiz bo‘lgan ushbu ibora aksariyat hollarda “Men birinchi bo‘lib ketaman” yoki “Birinchi men ketaman” shaklida noto‘g‘ri tarjima qilinadi. Qayd etilgan xayrlashuv shaklini o‘zbek tiliga: “Aybga buyurmaysiz, ketishim kerak bo‘lib qoldi” yoki “Mayli endi men boray” tarzida o‘g‘irish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Shuningdek, koreys muloqotida yuqoridagi holatlarda 먼저 실례합니다 [meonjeo sillyehamnida] shaklidan ham foydalanish mumkin. Misollarga e‘tibor qarating:

“헉, 벌써 30 분이 넘었네. 농도 확인해야 하는데..... 저 먼저 가볼게요!” (Eun Hwa-seong, 2022, p.176). [“Heok, beolsseo 30 buni neomeonne. Nongdo hwaginhaeya haneunde..... Jeo meonjeo gabolgeyo!”]

– “Voy, birpastda 30 daqiqadan oshib ketibdi. Men konsentratsiyani tekshirishim kerak Mayli, **endi men boray.**

O‘zbek tilida ham “suhbatni birdan yakunlash, cho‘rt kesish, to‘satdan xayrlashish hurmatsizlik sanaladi. Shuning uchun suhbat yakuniga ishora sifatida “xayrlashuv kalitlari”dan foydalaniladi. O‘zbek tilida “Uchrashganimiz yaxshi

bo'ldi", "Sizni ko'rib xursand bo'ldim", "Gaplashib maza qildim" kabi jumlar esa suhbatni chiroyli yakunlashning boshlang'ich qismi bo'lib xizmat qiladi" (Turdiyeva, 2020, b. 67, 69). Shuningdek, o'zbek muloqotida ham mehmondorchilikdan so'ng, albatta, "Taklif qilganingiz uchun rahmat", "Mehmondorchilik uchun katta rahmat", "Juda yaxshi o'tirdik", "Biznikiga ham boringlar", "Mayli menga ruxsat", "Kutamiz" va h.k. deb mulozamat ko'rsatiladi. Misollarni qiyoslang:

– **Mayli menga ruxsat, mehmondorchilik uchun rahmat.**

Oygul Noila bilan xayrlashib, mahalla noziri G'ayrat aka bilan gaplashish niyatida mahalla guzaridagi militsiya tayanch punktiga yo'l oldi (Anorboyeva, 2012, b.41).

2. Ish joyida xayrlashish. Koreys nutqiy etiketida ish joylarida xodimlar orasida turli xayrlashish qoliplaridan keng foydalaniladi. Ish kuni tugaganda, odatda, hamkasblar bir-birlari bilan 안녕하세요 가십시오 [annyeonghi gasipsio] "Yaxshi boring" deb xayrlashishadi. Masalan:

차장은 기분이 좋다고 한다. 나는 기분 나쁘다. 자고 싶다. 곧바로 길가에 쓰러질 듯 피곤하다. "저는 집에 갑니다. 안녕하세요 가십시오." (Yoon Ji-o, 2018, p. 9). [Chajangeun gibuni jotago handa. Naneun gibun nappeuda. Jago sipda. Gotbaro gilgae sseureojil deut pigeonhada. "Jeoneun jibe gamnida. Annyeonghi gasipsio."]

Boshliq o'rinbosarimizning kayfiyati yaxshi edi. Mening esa kayfiyatim unchalik emas. Uygim kelyapti. To'g'ri yo'lda yiqiladigandek charchaganman.

– **Men uyga ketyapman. Yaxshi boring.**

Ishdan vaqtliroq chiqib ketayotgan kishi hamkasblariga 내일 뵙겠습니다 [naeil boepgetseumnida] "Ertaga ko'rishamiz"/ "Ertagacha"; 먼저 가겠습니다/ 가보겠습니다/ 들어가 보겠습니다 [meonjeo gagetseumnida/ gabogetseumnida/ deureoga bogetseumnida] "Oldinroq boray"/ "Bo'pti ketdim"; 먼저 실례하겠습니다 [meonjeo sillyehagetseumnida] "Uzr so'rayman"/ "Uzr, ketishim kerak" deb xayrlashadi. 먼저 [meonjeo] "oldin, oldinroq avval" so'zini o'z ichiga olgan mazkur ifodalar to'g'ridan-to'g'ri uzr, kechirimni ifodalamaydi. 먼저 실례하겠습니다 [meonjeo sillyehagetseumnida] "Uzr so'rayman" qolipi ish kuni tugamasdan ishdan erta chiqib ketilgandagina qo'llaniladi. Bugungi kunda mazkur ifodani tez-tez uchratish mumkin bo'lsa-da, u ilgari iste'molda bo'lmagan:

"...걱정해 주셔서 감사합니다. 그럼 먼저 가보겠습니다." 뒤통리를 긁적이던 담당자가 꾸벅 인사를 건네고서 재빠르게 사무실로 몸을 숨겼다 (Eun Hwa-seong, 2022, p.74). [".....Geokjeonghae jusyeoseo gamsahamnida. Geureom meonjeo gabogetseumnida." Dwinmeorireul geuljeogideon

damdangjaga kkubeok insareul geonnegoseo jaeppeureuge samusillo momeul sumgyeotda.]

– “*G’amxo’rligingiz uchun rahmat. Mayli men ketdim*”. Boshini qashib turgan mas’ul xodim bosh irg’ab, idoraga shoshilinch kirib ketdi.

Zamonaviy koreys odob-axloq qoidalarida “Xayrlashish” vaziyatida 내일 뵙겠습니다! [naeil boepgetseumnida!] “Ertaga ko’rishamiz!” shakli ham eng keng tarqalgan vidolashish qoliplaridan biri hisoblanadi. Bu hurmat darajasi eng yuqori bo’lgan shakldir. Hurmat darajasi mavjud bo’lgan, lekin do’stonalik munosabati kamroq vaziyatlarda 내일 뵙시다! [naeil bopsida!] “Ertaga ko’rishamiz!” qolipidan istifoda etiladi. Do’stona vaziyatlarda esa hurmat darajasi saqlangan 내일 봐요!/ 봐어요! [naeilbwayo!/ boeeoyo!] “Ertaga ko’rishguncha!” shakli qo’llaniladi. Shuningdek, norasmiy vaziyatlarda do’stlar orasida 내일 봐! [naeilbwa!] “Ertaga ko’rishamiz!” qolipi ishlatiladi. Misol:

깨끗하게 비운 커피 잔을 내게 돌려주면서, ‘안녕히 계세요’나 ‘고마워요’가 아니라, “내일 봐어요.”라고 하면서 (Cheon, Seon-ran, 2020, p.296). [Kkaekkeuthage biun keopi jan eul naege dollyeojumyeonseo, ‘annyeonghi gyeseyo’na ‘gomawoyo’ga anira, “naeil boeeoyo.”rago hamyeonseo.]

So’nggi qultingacha ichilgan kofe chashkasini menga uzatganicha, xayrlashish yoki rahmat aytish o’rniga ertaga ko’rishguncha, deya yo’liga ravona bo’ldi.

Yuqorida qayd etilganlar bilan birga, hamkasblar, chunonchi, quyi lavozimdagi xodimlar, yaqin munosabatdagi kishilar, do’stlar, o’rtoqlar orasida ketayotgan shaxsga nisbatan hurmat darajasi neytral bo’lgan 잘 가요! [jal gayo!] “Yaxshi boring!” iborasi tez-tez qo’llaniladi. Shuningdek, kattalar kichiklarga, do’stlar, o’rtoqlar bir-biriga hurmat darajasi mavjud bo’lmagan 잘 가! [jal ga!] “Yaxshi bor!” yoki 안녕! [annyeong] “Xayr” ifodalaridan foydalanishlari mumkin. Bu o’rinda 잘 가! [jal ga!] “Yaxshi bor”ga 잘 있어! [jal isseo!] “Yaxshi qol!” yoki 안녕! [annyeong]ga aynan 안녕! [annyeong] “Xayr!” deb javob qaytarish mumkin. Biroq shuni ham ta’kidlash joizki, o’zidan kattalar, yuqori lavozimdagi xodimlarga nisbatan 잘 가요! [jal gayo!] “Yaxshi boring!”, 잘 가! [jal ga!] “Yaxshi bor!” yoki 안녕! [annyeong] “Xayr!” qoliplarini qo’llash mumkin emas.

O’zbek muloqotida ish joylaridagi hamkasblar, odatda, o’zaro bir-birlari “Xayr, ertagacha!”, “Mayli, men ketdim”, “Bo’pti, men ketdim”, “Yaxshi qolinglar!”, deb xayrlashishadi:

– Sizning-chi? Sizning oilangiz yo’qmi? – savol nazari bilan ayolning ko’zlariga qaradi Behruz.

– Men shaxsiy savollarni yoqtirmayman, Behruz Shuhratovich, endi esa xayr, ertagacha – deya xonadan chiqib ketdi ayol.

Har ikkala madaniyatda ish haftasining oxirida, odatda, hamkasblar bir-birlari bilan 즐거운 주말 보내세요! [jeulgeoun jumal bonaeseyo!] “*Dam olish kunlaringiz maroqli o’tsin!*”, “*Dam olish kunlarini yaxshi o’tkazing!*”// “*Dam olish kunlaringiz yaxshi o’tsin!*”, “*Yaxshi dam oling*” // “*Yaxshi dam olinglar*” kabi iboralardan foydalanib xayrlashishadi. Masalan:

“팀장님, 뭐 하세요?”

“아뇨. 그냥 문자 좀 확인하고 있었어요. 즐거운 주말 보내세요.”

“네. 팀장님도 즐거운 주말 보내세요.” [“Timjangnim, mwo haseyo?” “Anyo. Geunyang munja jom hwaginhago isseosseoyo. Jeulgeoun jumal bonaeseyo.” “Ne. Timjangnimdo jeulgeoun jumal bonaeseyo.”]

– Guruh sardori, bandmisiz?

– Yo‘q. Smslarni tekshirayotagn edim. ***Dam olish kunlarini yaxshi o’tkazing!***

– Rahmat. ***Siz ham dam olish kunlarini yaxshi o’tkazing!***

3. Uyda oila a’zolari bilan xayrlashish. Koreys nutqiy etiketida uydan chiqayotgan kishi: 다녀오겠습니다 [danyeoogetseumnida] “*Borib kelaman*” deydi. Uni kuzatayotgan kishi esa: 잘 다녀오너라 [jal danyeooneora] “*Yaxshi borib kel*” deb javob qaytaradi. Suhbat vaziyatiga ko‘ra, hurmat darajasi o‘zgarib turadi: 다녀 오리다 [danyeo orida], 다녀오겠소 [danyeoogetso], 다녀오다 [danyeooda], 다녀올게 [dinyeoolge]. Jumladan:

“로이랑 저는 일이 생겨서 지금 가 봐야 합니다.”

“.....예, 다녀와요.” (Eun Hwa-seong, 2022, p. 118) [“Roirang jeoneun iri saenggyeoseo jigeum gabwaya hamnida.” “.....ye, danyeowayo.”]

– *Ro bilan mening ishim chiqib qolgani uchun borishimiz kerak.*

–***Ha, yaxshi borib keling.***

O‘zbek an‘analarida uydan chiqayotgan kishi: “Mayli, men ketdim”, “Bo‘pti, ketdim” deb, uni kuzatayotgan shaxs esa: “Yaxshi borib keling”, “Yaxshi ishlab keling”, “Eson-omon borib keling”, “Kuningiz xayrli o’tsin” kabi iboralarni ishlatadi. Misollarga e’tibor qarating:

– *Nima qilayin, bonu, ishimga ketaveraymi? Uning ko‘nglidagini sezgandek so‘radi er.*

– ***Yaxshi borib keling, hojim***, – *xiyol parishonhol javob qildi uy bekasi* (Qahhor, 2001, b. 45).

Koreys nutqiy muloqotida kechki payt oila a’zolariga, xususan, keksalar, yoshi kattalarga 안녕히 주무십시오 [annyeonghi jumusipsio] // 안녕히 주무세요 [annyeonghi jumuseyo] “Yaxshi yotib turing”, (“Xayrli tun!”), kichiklarga 잘 자 [jal ja] (So‘zma-so‘z: “Yaxshi uxla”) “Yaxshi yotib tur” deb xayrli tun tilaklari bildiriladi. O‘zbek oilalarida ham shunga o‘xshash “Yaxshi dam oling”, “Yaxshi yotib turing”, “Xayrli tun!”, “Yaxshi tushlar ko‘ring” va h.k. ifodalar aytiladi.

Bu o'rinda shuni ham ta'kidlash kerakki, Koreya va O'zbekistonning kechki teleko'rsatuvlari, internet tarmog'idagi turli saytlar, telegram va facebook kanallarida ham 안녕하세요 주무십시오 [annyeonghi jumusipsio] "Xayrli tun!" yoki 좋은 밤 되시기 바랍니다 [joeun bam doesigi baramnida] "Tuningiz osoyishta o'tsin!", "Yaxshi dam olinglar" iboralaridan keng istifoda etiladi:

Xayrli tun sevimli gruppadosh do'stlarim. Tuningiz osuda va tinch o'tsin! Yaxshi dam olinglar!

4. Restoran, kafeda xayrlashish. Koreys nutqiy etiketida restoran yoki kafega taklif qilgan kishi taom olib ikrom qiladi. Mehmon qilgan kishiga suhbatdoshi 잘 먹었습니다// 잘 먹었어요 [jal meogeotseumnida/ jal meogeosseoyo] (So'zmaso'z tarjimasida "Yaxshi yedim// ovqatlan dim") "Mehmon qilganingiz uchun rahmat" deb minnatdorchilik bildirib xayrlashadi. "Xayrlashish" vaziyatida yana 나중에 다시 만나요 [najunge dasi mannayo] "Keyin yana ko'rishaylik", 또 만나요 [tto mannayo] "Yana ko'rishamiz", 우리 다시 만날 수 있을까요? [uri dasi mannal su isseulkkayo?] "Yana uchrashamizmi?", 헤어지려니 아쉽네요 [heeojiryeoni aswimneyo] "Ketgim kelmayapti", 당신을 만나서 즐거웠어요 [dangsineul mannaseo jeulgeowosseoyo] "Siz bilan ko'rishganimdan xursand bo'ldim", 고마워요, 저도 만나서 즐거웠어요 [gomawoyo, jeodo mannaseo jeulgeowosseoyo] "Rahmat, men ham xursand bo'ldim", 만나서 반가웠어요 [mannaseo bangawosseoyo] "Tanishganimizdan xursand bo'ldim", 정말 즐거운 대화였어요 [jeongmal jeulgeoun daehwayeosseoyo] "Siz bilan juda yaxshi o'tirdik", 우리 다시 함께 해요 [uri dasi hamkke haeyo] "Tez orada yana yig'ilaylik", 다시 만나기를 바랍니다 [dasi mannagireul baramnida] "Yana ko'rishguncha" kabi iboralarni qo'shimcha qilish mumkin.

O'zbek nutqiy etiketida restoran, kafe va h.k. joylardagi "Xayrlashish" vaziyatida "Mehmon qilganingiz uchun rahmat", "Keyingi safar men mehmon qilaman", "Juda yaxshi o'tirdik", "Topgan-tutganingizga baraka bersin", "To'kilganlaringizning o'rni to'lsin", "Yana o'tiraylik", "Yana ko'rishaylik", "Vaqtigiz bo'lganda, yana o'tiramiz" singari iboralardan foydalaniladi.

5. Ko'chada xayrlashish. Odatda, ko'chada uchrashib qolgan koreys suhbatdoshlari bir-birlari bilan 안녕하세요 가십시오 [annyeonghi gasipsio], 안녕하세요 가세요 [annyeonghi gaseyo] "Yaxshi boring" deb xayrlashishadi. Boshqa vaziyatlardan farqli o'laroq, ko'chada kuzatuvchi shaxs bo'lmaydi, har ikkala kommunikant ham jo'novchi hisoblanadi. Shuning uchun kommunikantlarning ikkalasi ham bir-biriga "Yaxshi boring" deyishadi.

Vaziyatga ko'ra, 이만 가볼게요 [iman gabolgeyo] "Mayli men boray", 우리 계속 연락해요 [uri gyesok yeollakaeyo] "Yo'q bo'lib ketmang. Telefonlashamiz", 제 대신 가족에게 안부 좀 전해 주세요 [je daesin gajogege

anbu jom jeonhae juseyo] “Oila a’zolaringizga salom aytib qo’ying” kabi iboralardan ham foydalanish mumkin.

Qayd etilganlar bilan birga, koreys muloqotining norasmiy xayrlashuv vaziyatida, ko’proq bolalar bilan va tengdoshlar orasida inglizcha (“Bye, bye!”)dan o’zlashgan 바이바이 [baibai] “Bo’pti” iborasidan foydalanib vidolashish mumkin. Shuningdek, koreys muloqotida “Xayrlashish” vaziyatida o’ta samimiyat, yaqinlik va mehribonlik ifodasi sanalgan “O’zingni ehtiyot qil” yoki “Ehtiyot bo’l” 몸 조심해라/조심히 [mom josimhaera/ josimhi] shakllari ham qo’llaniladi.

“어! 저, 가 봐야겠네요. 올라가시는 길에 10 층 안내데스크에서도 임시 카드는 발급 가능해요. 그럼 조심히.”

“아, 감사합니다.” (Han Yo-na, 2022, p. 174). [“Eo! jeo, ga bwayagenneyo. Ollagasineun gire 10cheung annaedeseukeueseodo imsi kadeuneun balgeup ganeunghaeyo. Geureom josimhi.” “A, gamsahamnida.”]

– *Voy, endi men boray. Yuqoriga ko’tarilayotganingizda 10-qavatdagi ma’lumot stolda vaqtinchalik kartani rasmiylashtirishingiz mumkin. O’zingizni ehtiyot qiling!*

– *Katta rahmat.*

O’zbek muloqotida ko’cha-kuyda uchrashib qolib, keyin xayrlashish paytida “Mayli, xayr!”, “Xo’p!”, “Bo’pti!”, “Bo’pti, sog’ bo’ling!”, “Mayli omon bo’ling!” “Ko’risharmiz!”, “Salomat bo’ling!”, “Ko’rishguncha!” va h.k. qoliplardan istifoda etiladi. Biron kishi bilan yana qayta uchrashish niyati bo’lgan kommunikantning “Yana ko’risharmiz” deb xayrlashishi maqsadga muvofiq bo’ladi.

O’zbek tilida “Ko’rishguncha”, “Mayli, sog’ bo’ling!”, “Bo’pti, mayli ko’rishamiz”, “Mayli, yana gaplasharmiz!”, “Bo’pti, xayrlashmaymiz!”, “Hali ko’rishamiz!” – Bu yerda *mayli* (rozilik javobini bildiruvchi yuklama “roziman, ma’qul”), *bo’pti* (bo’libdi so’zining qisqartmasi bo’lib, rozilik javobini bildiradi) so’zlari xayrlashuv aktini boshlab beradilar. “Ko’rishguncha”, “Mayli, xayr”, “Mayli, sog’ bo’ling”, “Bo’pti, mayli ko’rishamiz”, “Mayli, yana gaplasharmiz” – “Qachondir ko’rishamiz, qachonligi aniq emas” ma’nosini beradi. “Bo’pti, xayrlashmaymiz”, “Hali ko’rishamiz” iboralari yana uchrashish yoki aloqada bo’lishga niyat borligini bildiradi” (Turdiyeva, 2020, b. 69).

6. Kasalxonada yoki kasal ziyoratidagi xayrlashish. Har qanday millat madaniyatida bemorlar bilan ko’rishganda yoki kasal ziyoratiga borganda, avvalo, xasta insonning ko’nglini ko’tarishga uriniladi va unga dalda beruvchi va shifo tilovchi niyatlar bildiriladi. Bemorning ruhini dadillantiruvchi bunday tilaklar “Xayrlashish” vaziyatida ham qo’llaniladi. Masalan: 빨리 완쾌하세요 [ppalli

wankwaehaseyo] “Tezroq tuzaling!”; 항상 건강하세요 [hangsang geonganghaseyo] “Boshqa kasal bo‘lmang!”.

O‘zbek madaniyatida ham shunga o‘xshagan “Dardini bergan, shifosini ham beradi”, “Xudo shifo bersin!”, “Hali ko‘rmagandek bo‘lib ketasiz”, “Otdak bo‘lib ketasiz” va h.k. iboralarni kuzatish mumkin.

7. Yo‘l, safar oldidan xayrlashish. Koreys tilida yo‘l, safar oldidan vidolashuv chog‘ida quyidagi qoliplardan keng foydalaniladi: 안녕히 다녀오십시오! [annyeonghi danyeoosipsio!] “Yaxshi borib keling”, 그동안 고마웠어요! [geudongan gomawosseoyo!] “Barcha yaxshiliklaringiz uchun katta rahmat!”, 잘 지내세요! [jaljinaeseyo!] “Yaxshi yuring!”, shuningdek, vaziyatdan kelib chiqqan holda, 조심하세요 [josimhaseyo] “Ehtiyot bo‘ling” deb ham qo‘shimcha qilish mumkin.

의뢰를 마친 강민과 김민지가 차혜린과 작별인사를 나누고 있었다.

“민지 언니, 그동안 고마웠어요.”

“그래, 혜린 씨 건강하게 잘 지내요. 앞으로 혼자 운전해서 도망가지 말고.”

“언니!” (Iron, 2000, p.204). [Uiroereul machin Gang Mingwa Gim Minjiga Cha Hyeringwa jakbyeorinsareul nanugo isseotda. “Minji eonni, geudongan gomawosseoyo.” “Geurae, Hyerin ssi geonganghage jal jinaeyo. Apeuro honja unjeonhaeseo domanggaji malgo.” “Eonni!”]

Iltimosni bajargandan so‘ng, Gang Min va Gim Minji Cha Hyerin bilan xayrlashdi.

- Minji opa, **barcha yaxshiliklaringiz uchun katta rahmat!**
- Arzimaydi, Hyerin, sog‘ salomat yaxshi yuring! Bundan buyon mashinani yolg‘iz haydab, qochmang.
- Opa!

O‘zbek tilida, odatda, “Safaringiz bexatar bo‘lsin!”, “Oq yo‘l!”, “Yo‘llaringiz oppoq bo‘lsin!” deb, ba‘zan uzoq muddatga, olis joyga ketayotgan yaqin insonlarni kuzatish paytida esa “Oy borib, omon kel!” deb xayrlashiladi.

Qayd etilganlar bilan birga, diniy e‘tiqodlar bilan bog‘liq “Xudoga topshirdim”, “Ollohga (omonat) topshirdim”, “Xudo o‘z panohida asrasin” singari qoliplar ham qo‘llanilib, ular, asosan, yaqin kishilar, qon-qarindoshlar va qadrdonlarga nisbatan ishlatiladi. Mazkur qoliplar ko‘pincha yoshi ulug‘ kommunikantlar tarafidan istifoda etiladi:

Uyda yolg‘iz yotma. Xayr endi, sog‘-omon bo‘linglar. Sizlarni Ollohga topshirdim. Men Buxoroyi sharifga ketdim (Ahmad, 2008, b. 231).

XULOSA. Umuman, koreys va o‘zbek madaniyatida “Xayrlashish” vaziyatida muayyan qoliplarni nutqda qo‘llash bilan chegaralanmaydi. Suhbatdoshlar o‘rtasida aksariyat hollarda xushmuomalalikni bildiruvchi qo‘shimcha iboralar

ham qo'llaniladi. Mazkur iboralarni suhbatdosh bilan keyinroq bog'lanish, uchrashish yoki ovqatlanish uchun emas, balki samimiylikni, yaqinlikni ifodalash uchun ishlatiladigan sof mulozamat iboralari deyish mumkin. Koreys va o'zbek xalqlarining nutqiy xulq-atvori, asosan, suhbatdoshga e'tibor berishga, unga hurmat ko'rsatishga qaratilgan. Ikkala xalq vakillari uchun suhbatdoshning ruhiy holati muhim sanaladi. Koreys va o'zbek nutqiy etiketining "Xayrlashish" vaziyatida makon omili muhim ahamiyat kasb etadi. Xayrlashishni makon omiliga ko'ra: uchrashuv, mehmondorchilikda; ish joyida; uyda; restoran, kafeda; ko'chada; shifoxonada; yo'l, safar oldidan xayrlashish kabi turlarga ajratish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ahmad, S. (2008). Kiprikda qolgap tong: Qissalar. Xotiralar. Hikoyalar. – Toshkent: Sharq, 2008. – B. 231.
2. Anorboyeva, N. (2012). Gohi shodlik, gohi g'am: qissa. – Toshkent: Yurist-media.
3. A'zam, A. (2010). O'zi uylanmagan sovchi. – Toshkent: Yangi asr avlodi.
4. Cheon, Seon-ran. (2020). The Love of Some Substance. Ajak.
5. Eun, Hwa-seong. (2022). The River of Winter, Vol. 1. Seoul: Isek.
6. Eun, Hwa-seong. (2022). The River of Winter, Vol. 1. Seoul: Isek.
7. Han, Yo-na. (2022). Errors Do Not Apologize. End.
8. <https://www.facebook.com/groups>
9. Iron, Kang. (2000). The Returnee Becomes a Bodyguard, Vol. 2. RS Media.
10. Iskandarova, Sh.M. (1993). O'zbek nutq odatining muloqot shakllari: Filol. fan. nomz. ... diss. – Samarqand.
11. Kim, Seonghwan. (2002). A Study on the Language Etiquette of Serbian: Focusing on Honorifics and Address Forms. Hankuk University of Foreign Studies. East European Studies, Vol. 10, Issue 2.
12. Kim, Seungok. (1964). Mujin Journey. Sasangye.
13. Moon, Geumhyeon. (2009). The Usage Patterns and Characteristics of Polite Greeting Expressions in Korean. Department of Korean Language and Literature, Sookmyung Women's University.
14. National Language Textbook Compilation Committee (Ed.). (1997). *Korean Language and Speaking (2nd edition)*. Busan: Busan University of Foreign Studies Press.
15. Park, Youngsoon. (2003). A Sociolinguistic Study on the Greeting Behaviors of Koreans and Japanese. Doctoral Dissertation, Keimyung University Graduate School.
16. Qahhor, S. (2001). Daydi qizning daftari. – Toshkent: Sharq.

17. Turdiyeva, H. (2020). Nutqiy etiket birliklarining lingvopragmatik tadqiqi (fors va o'zbek tillaridagi materiallar asosida): Filol. fan. b. fals. d-ri (PhD) ... diss. – Toshkent.
18. Turdiyeva, H. (2020). Nutqiy etiket birliklarining lingvopragmatik tadqiqi (fors va o'zbek tillaridagi materiallar asosida): Filol. fan. b. fals. d-ri (PhD) ... diss. – Toshkent.
19. Yoon, Ji-o. (2018). Bravelly. Zias Heart.
20. Yusupova, G. (2022). Koreys va o'zbek tillarida uzr/kechirim so'rash nutq aktining ifodalanishi//O'zbekiston Milliy universiteti xabarleri, [1/1/2]. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti.

TARJIMADA SEMANTIK EKVIVALENTLIK DARAJASINING AHAMIYATI

IRODA FATXUTDINOVA

Tayanch doktorant, TDSHU

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6869-3702>

Annotatsiya: Maqola kirish, maqsad va vazifalar, usul, natija va xulosadan iborat. Ushbu maqola tarjimashunoslikda ekvivalentlik hodisasining nazariy asoslarini va uning semantik darajasini o'rganishga bag'ishlangan.

Kirish qismida mazkur mavzuning dolzarbligi, ekvivalentlikning tarjimada tutgan o'rni va uning ahamiyati haqida so'z yuritiladi. Tadqiqotning maqsadi tarjimada mazmunni saqlash va madaniy tafovutlarni moslashtirishda semantik ekvivalentlik darajasini o'rganishdan iboratdir.

Maqsad va Vazifalar: Maqolaning asosiy maqsadi – tarjimaviy ekvivalentlik darajalari bo'yicha turli xil tadqiqotchi olimlarning qarashlarini tahlil qilish va hindiy tilidagi frazeologizmlarni misol tariqasida o'rganib chiqishdir. Vazifa esa xorijiy olimlarning, jumladan, rus, ingliz, va o'zbek tillarida amalga oshirilgan tadqiqotlar va ularning fikrlarini solishtirish, hindiy tilida mavjud bo'lgan iboralaridagi ko'chma ma'no xususiyatlarini tadqiq qilish va ularning ekvivalentlik jihatlarini aniqlashdan iboratdir.

Usullar: Tadqiqotda nazariy tahlil, frazeologik birliklarni guruhlash, madaniyatlararo tafovutlarni aniqlash kabi usullardan foydalanilgan. Tadqiqot uchun semantik ekvivalentlikka ega bo'lgan iboralar tanlab olinib, ular lingvistik va madaniy jihatdan tahlil qilingan. Mazkur iboralarning ma'no uyg'unligi va uslubiy xususiyatlari tadqiqotning asosiy qismi sifatida ko'rib chiqilgan.

Ushbu yondashuv orqali tarjimada matnning semantik mazmunini to'liq saqlash, madaniy tafovutlarni bartaraf etish va muloqotda mazmunni ta'sirchan yetkazish masalalarini yoritish ko'zda tutilgan.